

Nr 54.

Av herr **Welin**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande av viss föreskrift i fråga om tillsättande av folkskolinspektörer.

Utnämningen av folkskolinspektörer har ofta givit anledning till klagomål, berättigade eller oberättigade skall i detta sammanhang alldeles lämnas därhän. Jag endast konstaterar faktum, sådant det framgår t. ex. av diskussionen i dagspressen. Helt naturligt skall också just på detta område missnöje visa sig, alldenstund vederbörande förslagsuppsättare och Kungl. Maj:t såsom utnämnnare har mycket fria händer att välja bland dem, som av olika skäl kunna anses lämpliga för befattningen. Och ett särskilt skäl till missnöje föreligger i den omständigheten, att ingen möjlighet till att överklaga ett förslag föreligger.

I Kungl. Maj:ts nådiga brev den 9 oktober 1914 till folkskolöverstyrelsen angående tillsättning av folkskolinspektörer heter det bland annat: »Ni skall efter ansökningstidens utgång och sedan Ni i ärendet inhämtat yttrande av domkapitlet i det stift, till vilket vederbörande inspektörsområde eller största delen av detsamma hör, till Oss insända nämnda handlingar och därvid antingen på anförda grunder förorda den av de sökande, vilken med hänsyn till insikter, erfarenhet och övriga för en folkskolinspektör företrädesvis erforderliga egenskaper finnes lämpligast för befattningen, eller ock, där sådant förord anses icke böra givas, till befattningens erhållande föreslå annan till densamma behörig och lämplig person» — — —

Sälunda är gången denna: domkapitlet förordar, skolöverstyrelsen avger förslag och Kungl. Maj:t utnämner. Själva gången må i huvudsak vara riktig, men, såsom redan är framhållet, saknas det möjlighet

för dem, som anse sig förbigångna, att anföra klagomål över givna förord eller upprättade förslag.

Sådana utnämningsförhållandena nu äro, måste de helt naturligt giva upphov till missnöje, detta må vara berättigat eller oberättigat, ett missnöje, som gärna blir så mycket större, som det icke får tillfälle att giva sig uttryck genom i laga ordning medgivna besvär över upprättade förord och förslag, därvid vederbörande sökandes kvalifikationer bleve underkastade en omsorgsfull förnyad prövning, utan endast kan giva sig tillkänna i pressen och man och man emellan, därvid naturligtvis de objektiva synpunkterna långt ifrån alltid bli de bestämmande för omdömet.

Jag tror därför, att det ur både realsynpunkt, nämligen att få de lämpligaste männen på inspektörsplatserna, och ur önskvärdheten av att så vitt möjligt förekomma ett mer eller mindre berättigat missnöje, vore värdefullt, om en annan ordning än den nu förefintliga bleve gällande.

Sålunda borde det beredas möjlighet för dem, som ansåge sig förbigångna, att anföra klagomål hos högre myndighet. Sådan möjlighet torde finnas i fråga om alla eller åtminstone de allra flesta av statens tjänster med ansökningsrätt.

Fråga torde även vara, om inte domkapitlen, såsom varande de bästa kännare av distriktens skolförhållanden, borde erhålla ett större inflytande på inspektörstillsättningen än nu är fallet. Skolöverstyrelsen är enligt nuvarande bestämmelser icke bunden av domkapitlets förord, och den torde långt ifrån alltid taga hänsyn till detta vid upprättandet av eget förslag, något som en närmare undersökning torde bekräfta. Domkapitlets handläggning av ett ärende blir ofta nog fullt illusorisk.

Det är synnerligen viktigt att till inspektörer få personer, som inte blott äro framstående skolmän med »insikter och erfarenhet» och därför av oomstridd duglighet och auktoritet, utan som dessutom äga »övriga för en folkskolinspektör erforderliga egenskaper». Bland dessa senare torde särskilt böra räknas förmåga att samarbeta med de lokala skolmyndigheterna och att väcka kärlek till skolan i stället för att, såsom eljest lätt kan hända, åstadkomma ovilja mot överordnade skolmyndigheter och kanske leda vid hela folkskoleväsendet.

Då domkapitlen enligt min mening äro bäst skickade att döma om sökandenas lämplighet för orten, borde dessa få göra det första urvalet bland de sökande. Sedan domkapitlet uppfört trenne på förslag, borde överstyrelsen vara bunden av detta och inom förslaget inför Kungl. Maj:t förorda en till tjänsten.

Den utomordentligt stora betydelse, som folkskolan äger inom vårt

undervisningsväsende, en betydelse, som är avsedd att för framtiden bliva åtskilligt större än nu, gör, att det är av största vikt, att inte blott de bästa möjliga inspektörer utses, utan ock att vederbörande myndigheters handläggning av utnämningsfrågor på detta område mötes av fullt förtroende.

Jag tillåter mig alltså hemställa,

att riksdagen ville ingå till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville föreskriva, att vid folkskolinspektörers tillsättande vederbörande domkapitel äger att bland de sökande uppföra trenne på förslag, av vilka skolöverstyrelsen förordar en till tjänstens erhållande, samt att beträffande såväl domkapitlets förslag som överstyrelsens förord klagan inom viss tid må föras.

Stockholm den 17 januari 1920.

S. Welin.
